

SCIENTIFIC CONFERENCE

MULTIDISCIPLINARY
CHALLENGES IN
CONTEMPORARY SCIENCE:
INNOVATIONS AND
COLLABORATION (POLAND)

ISBN: 868-334-1456-22-8

 OPEN
ACCESS

Multidisciplinary challenges in contemporary science: innovations and collaboration (Poland)

Materials

International scientific conference

(September 15, 2023, Poland)

*The collection includes materials of scientific works (abstracts, articles),
submitted in accordance with the requirements of the conference.*

*The papers are printed in the author's edition, in the original language.
The authors take full responsibility for the content of the submitted materials.
Claims to the organizers are not accepted.*

Poland, Lodz, STEFANA ŻEROMSKIEGO street 53, 90-625,
info@futuraity-publishing.com

Multidyscyplinarne wyzwania współczesnej nauki: innowacje i współpraca (Polska)

Materiały

Międzynarodowa konferencja naukowa (15 Wrzesień 2023 r., Polska)

*Kolekcja zawiera materiały prac naukowych (abstrakty, artykuły),
złożone zgodnie z wymaganiami dotyczącymi konferencji.*

*Prace drukowane są w wydaniu autorskim, w
oryginalnym języku. Autorzy biorą pełną odpowiedzialność
za treść nadesłanych materiałów. Nie będą przyjmowane
żadne roszczenia wobec organizatorów.*

ТІСНО[2,3-D]ПРИМДІНІВ.....	356
Швець О. М. АКТУАЛЬНІСТЬ ГРУНТОВОГО МОНИТОРИНГУ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ЕКОСИСТЕМ.....	362
Гаврилук А. Т., Рожок О. М. ВПЛИВ ЗАСТОСУВАННЯ ПРЕПАРАТУ АЛЬБІТ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ КАРТОПЛІ В УМОВАХ ЗАХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ В УМОВАХ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОЇ ЛІСОСТЕПОВОЇ ПРОВІНЦІЇ.....	367
Вільчинська Т. П., Гончарук В. А., Денека М. Т. КОНЦЕПТУАЛЬНІ МЕТАФОРИ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ.....	371
Saraliev I. V. EFL learners' typical mistakes which Bulgarians make.....	376
Бачинський О. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ В АДАПТАЦІЇ НА РОБОТУ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ.....	384
Бортняк К. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНТРОЛЬНО-НАГЛЯДОВИХ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ В СФЕРІ НАУКИ.....	389
Пономаренко А. Ю. ЩОДО ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ФОРМУВАННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ МОТИВАЦІЇ В УКРАЇНІ.....	394
Гак Р. В. КОПІНГИ ЯК ЧИННИК САМОРЕГУЛЯЦІЇ СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	397

endobioticum (Schilb.) Perc. и золотистой картофельной цистообразующей нематоды *Globodera rostochiensis* (Woll.). In *VIIth International Scientific Conference "Genetics, Physiology and Plant Breeding"*. Institute of Genetics, Physiology and Plant Protection, Republic of Moldova. <https://doi.org/10.53040/gppb7.2021.96>

Куценко, В.С. Осипчук А.А, Подгасцький, А.А., та ін. (2002). *Методичні рекомендації щодо проведення досліджень з картоплею*. УААН Ін-т картоплярства. Немішаєве.

Gavryliuk, A., & Kyryk, M. (2021). Tank mix additives biological preparations efficiency usage with other means against potato alternaria blight. *Grail of science*, (5), 83–84. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.04.06.2021.016>

Conference section: PHILOLOGICAL SCIENCES.

Część konferencyjna: NAUKI FILOLOGICZNE.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ МЕТАФОРИ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Вільчинська Тетяна Пилипівна

*доктор філологічних наук, професор кафедри української мови та славістики,
декан факультету філології і журналістики, Тернопільський національний
педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, Україна,
tetyana_v@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0003-4881-6132>*

Гончарук Валентина Анатоліївна

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української літератури,
українознавства та методик їх навчання, факультет філології та
журналістики, Уманський державний педагогічний університет імені Павла
Тичини, м.Умань, Україна, goncharuk424@ukr.net, [https://orcid.org/0000-0002-](https://orcid.org/0000-0002-7323-0590)*

7323-0590

Денека Марія Теодозіївна

старший викладач латинської мови кафедри латинської мови та медичної термінології, Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова, м. Вінниця, Україна, mthdeneka@ukr.net, <https://orcid.org/0009-0000-0696-1206>

Анотація: У науковій доповіді досліджується процес пізнання світу через когнітивну діяльність та формування концептуальної карти світу, що відображається у мові. Здійснено порівняльний аналіз структурних та семантичних характеристик образних слів української та англійської мов, з фокусом на когнітивній теорії. Виявлено концептуальні метафори, що допомагають розкрити зв'язки між мовами та способи сприйняття світу їх носіями. Метафоричне мислення виявлено як культурно зумовлене, а різні культурні конотації приєднують метафору до конкретних образів у кожній мові. Дослідження вказує на унікальність виразу концепцій в кожній мові та їх схожість у використанні метафор для передачі абстрактних ідей. Результати сприяють розумінню культурного обміну та міжмовного перекладу.

Ключові слова: пізнання, когнітивна діяльність, концептуальна карта світу, семантика, метафори, культурний обмін, міжмовний переклад.

Вступ. Процес пізнання світу людиною відбувається через практику й когнітивну діяльність, спрямовану на отримання нової інформації про світ. Результатом пізнання є формування концептуальної картини світу, яка відображається в мові. Дослідження структурних і семантичних характеристик, порівняльний аналіз образних слів української й англійської мов пов'язані з когнітивною теорією. Виявлення концептуальних метафор допомагає з'ясувати зв'язки між двома мовами та встановити особливості сприйняття світу їх носіями.

Результати дослідження. Мова є найважливішим джерелом інформації про цю систему, яка є підґрунтям для спілкування. У метафоричному перенесенні відбувається передача значення, що дає змогу освоїти нову область мислення. Цей процес не зводиться до прямого перекладу одного слова з однієї мови на іншу, а активує цілу концептуальну структуру, пов'язану зі словом.

Існують три типи концептуальних метафор: орієнтаційні, структурні й онтологічні:

- орієнтаційні метафори спираються на просторові відношення та надають поняттям орієнтацію;
- структурні – дають змогу використовувати одне поняття для структурування іншого;
- онтологічні – допомагають осмислити події, дії, емоції та ідеї як окремі об'єкти й сутності.

Концептуальні метафори є для нас звичними, і ми не завжди усвідомлюємо їх образний (переносний) характер. Вони допомагають нам розуміти складні явища й абстрактні поняття, створювати нові сенси й осмислювати новий досвід, сприяють подоланню комунікативних складнощів і полегшують розуміння складних проблем.

Використання метафор посідає важливе місце в перекладознавстві. Метафора виконує когнітивні операції, такі як пізнання, категоризація, концептуалізація та перцепція світу. Вона дає змогу структурувати абстрактні явища, використовуючи конкретні приклади з життя людини. Метафорична модель завжди є бінарною, оскільки вона використовує взаємодію двох сфер. Об'єкт, характеристики якого переносяться, називається “джерелом”, а предмет або ситуація, що інтерпретуються за допомогою метафор, називаються “метою”. Метафора структурує дійсність і впливає на інтелектуальну діяльність людини. У перекладознавстві вона стала важливим інструментом, який допомагає перейти від одного значення до іншого.

Ця теорія отримала значний інтерес у когнітивних дослідженнях. Концептуальна метафора виконує важливу роль у сприйнятті, категоризації,

концептуалізації, оцінці та поясненні мовного акту. Когнітивісти досліджують її як засіб структурування й пояснення реальності, аналізуючи засоби отримання та передачі інформації. Вони вважають, що у свідомості людини існує глибока структура взаємозв'язків між переконаннями, які виражаються в мовних метафорах. Метафори, що мають концептуальну та пізнавальну природу, допомагають перенести інформацію з однієї сфери знань на іншу. Вони служать для позначення предметів або явищ і використовуються як мовний засіб для передачі інформації. Наприклад, європейська культура використовує метафору “коріння”, щоб описати жорстко фіксовану конфігурацію та генетичну осьову конструкцію. З іншого боку, номадична культура може використовувати метафору “кореневища цибулини”, щоб описати можливість рости в будь-якому напрямі (Kovalenko & Martynyuk, 2018).

Оригінальна концептуальна метафора має багатозначний характер і допускає різні інтерпретації, тоді як ті, що стерлися, мають лише одну інтерпретацію. Існує категорія стертих метафор, які іноді не вважаються тропами. Крім того, деякі з них, хоча й сприймаються як метафори, можуть не бути такими. Це відбувається, коли слово змінює своє значення внаслідок мовної еволюції (Zou, 2020). Водночас стерті метафори можуть бути або деформованими, або настільки очевидними, що сам факт переносу значення стає непомітним. Наприклад, у словосполученнях “chair leg”, “eye of a needle” (“ніжка стільця”, “вушко голки”) аналогія вже не очевидна.

Концептуальні метафори в українській та англійській мовах слід досліджувати з точки зору їх структурно-семантичних характеристик, а переклад таких конструкцій завжди тісно пов'язаний з когнітивною теорією. Понятійна система людини визначається метафорично. Метафори існують у нашій понятійній системі та використовуються у спілкуванні (Li et al., 2023). Мова виступає як головне джерело інформації про цю систему. Цей процес передбачає не тільки переклад окремих слів, а й активацію цілої концептуальної структури, пов'язаної з конкретним словом (табл. 1):

Таблиця 1

Приклади концептуальних метафор в українській та англійській мовах

Час - це гроші	Time is money
Серце заливається сльозами	The heart is filled with tears
Сім'я - це замок	Family is a fortress
Дорога життя	The path of life
Карма	Karma

Таблиця: власна розробка автора.

Ці приклади демонструють використання метафор у різних контекстах, які передають певні ідеї та сприйняття світу.

Отже, фундаментальні роботи мовознавців підтверджують важливу роль метафори в перекладознавстві, яка є засобом переходу від одного значення до іншого. Вона реалізує різноманітні когнітивні операції, такі як пізнання, категоризація, концептуалізація та сприйняття світу, допомагає організувати абстрактні явища, використовуючи життєві приклади. Метафоричні моделі є бінарними, оскільки базуються на взаємодії двох сфер, вони структурують нашу реальність і впливають на інтелектуальну діяльність. Теорія концептуальної метафори також отримала значний інтерес у когнітивних дослідженнях (Shevchenko & Shastalo, 2021), оскільки відіграє важливу роль у сприйнятті, оцінці та поясненні мовних актів. Когнітивісти досліджують її як засіб структурування та пояснення реальності, аналізуючи засоби передачі інформації. Учені вважають, що у свідомості людини існує глибока структура зв'язків між переконаннями, які виявляються в метафоричності мови. За допомогою когнітивістики перекладачі досліджують метафору як інтелектуальну структуру, результат взаємодії значень.

Концептуальні метафори, передають абстрактні концепти через конкретні образи. Конкретні образи використані в метафорах, можуть варіюватися в кожній мові, оскільки різні культурні конотації, приєднують метафору до конкретних образів в кожній мові. В цьому сенсі, метафоричне мислення культурно зумовлене.

Узагалі, порівняльний аналіз концептуальних метафор української та англійської мов показує, що обидві мови мають свої унікальні способи вираження концепцій, але також мають деякі схожості у використанні метафор для передачі абстрактних ідей. Поглиблений аналіз концептуальних метафор є актуальним для культурного обміну та міжмовного перекладу.

Список використаних джерел:

Kovalenko, L., & Martynyuk, A. (2018). English container metaphors of emotions in Ukrainian translations. *Advanced Education*, 5(10), 190–197. <https://doi.org/10.20535/2410-8286.142723>

Zou, M. (2020). Extended conceptual metaphor theory. *Chinese Semiotic Studies*, 16(4), 637–649. <https://doi.org/10.1515/css-2020-0034>

Li, Y., Wang, S., Lin, C., Guerin, F., & Barrault, L. (2023). *FrameBERT: Conceptual metaphor detection with frame embedding learning*. <https://doi.org/10.48550/ARXIV.2302.04834>

Shevchenko, I., & Shastalo, V. (2021). The Conceptual Metaphor of modesty in English and Ukrainian. *Cognitive Studies*, 21, 1–11. <https://doi.org/10.11649/cs.2462>

Conference section: ECONOMIC SCIENCES.

Część konferencyjna: NAUKI EKONOMICZNE.

EFL LEARNERS' TYPICAL MISTAKES WHICH BULGARIANS MAKE

Saraliev Ivan Valentinov

*Senior Lecturer, Language Training Department,
Rakovski National Defence College- Sofia, Bulgaria
vavata@gmail.com*

ORCID: 0009-0008-8117-8404